

Sygn. akt III AUa 930/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Wojciech Bzibziak (spr.)
Sędziowie	SSA Alicja Kolonko SSA Witold Nowakowski
Protokolant	Michał Eksterowicz

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania J. W. (J. W.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji ubezpieczonej J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

z dnia 15 marca 2018 r. sygn. akt XI U 217/18

oddala apelację.

/-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 930/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zmienił swoją wcześniejszą decyzję z dnia 21 września 2016 r. i stwierdził, że w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. wobec J. W. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na terenie Słowacji ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany poprzez stwierdzenie, że we wskazanym w niej okresie ma zastosowanie do niej ustawodawstwo słowackie oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych. Podniosła, że przeciw właściwej instytucji słowackiej został złożony po terminie.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego podając okoliczności wskazane w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 15 marca 2018 r., sygn. akt XI U 217/18 Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie J. W. i zasądził od niej na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na podstawie akt ZUS, wydruku z CEIDG (k.17-18), pisma organu rentowego z dnia 8 marca 2018 r. (k.27 a.s.) oraz informacji Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. z dnia

8 marca 2018 r. (k.30 a.s.) ustalił Sąd, że ubezpieczona mająca miejsce zamieszkania

w Polsce, od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 17 czerwca 2016 r. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą. W dniu 1 października 2013 r. zawarła z (...) w Č. na Słowacji umowę o pracę na czas nieokreślony. Na jej podstawie zobowiązała się

do świadczenia pracy w charakterze promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy na terenie Republiki Słowackiej w wymiarze

10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem w wysokości 40 euro. Następnie pismem z dnia

12 listopada 2013 r. wystąpiła do organu rentowego o ustalenie tymczasowego ustawodawstwa właściwego. Po uzyskaniu od słowackiej instytucji ubezpieczeniowej pisma

z 3 września 2014 r., że pracownicy (...) faktycznie wykonują pracę na terenie Słowacji, ale ma ona charakter marginalny, ZUS decyzją z dnia 4 listopada 2015 r. stwierdził, że w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. z tytułu prowadzonej działalności pozarolniczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na terenie Słowacji, do odwołującej się ma zastosowanie ustawodawstwo polskie. Na skutek odwołania ubezpieczonej, Sąd Okręgowy w Katowicach prawomocnym wyrokiem z 6 kwietnia 2016 r., sygn. akt XI U 3816/15 zmienił zaskarżoną decyzję stwierdzając, że na dzień jej wydania ustalenie właściwego ustawodawstwa jako polskiego było przedwczesne i zobowiązał ZUS do wydania decyzji tymczasowo określającej ustawodawstwo słowackie jako właściwe. Wykonując to orzeczenie decyzją z 21 września 2016 r. organ rentowy stwierdził,

że od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. z tytułu prowadzonej działalności pozarolniczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na terenie Słowacji do J. W. ma tymczasowo zastosowanie ustawodawstwo słowackie. Decyzja ta została doręczona właściwej instytucji słowackiej w dniu 27 września 2016 r., która pismem z dnia 5 stycznia 2017 r. poinformowała, że nie może zaakceptować tymczasowo określonego prawodawstwa, bowiem praca ubezpieczonej na terytorium Słowacji miała charakter marginalny. W konsekwencji ZUS wydał zaskarżoną decyzję.

Wskazał nadto Sąd, że ubezpieczona w spornym okresie nie deklarowała podstawy wymiaru i nie odprowadzała składek na ubezpieczenia społecznie i ubezpieczenie zdrowotne.

W zeznaniu podatkowym PIT-36 za 2013 rok wykazała dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej w wysokości 40.965,91 zł, a za rok 2014 – 17.398,40 zł.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy w Katowicach podał, że kwestia sporna dotyczyła oceny, jakie ustawodawstwo miało zastosowanie wobec odwołującej się w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r.

Zauważył Sąd, że wbrew stanowisku ubezpieczonej słowacki pracodawca nie ma statusu zainteresowanego. Jak bowiem wynika z utrwalonego orzecznictwa sądowego w sprawie

o ustalenie właściwego ustawodawstwa, wynikającej z marginalnego aspektu charakteru pracy za granicą, Sąd nie jest zobligowany na podstawie art. 477¹¹ § 2 kpc do zawiadamiania zagranicznego pracodawcy jako zainteresowanego o toczącym się procesie. Wynik takiej sprawy nie dotyka bowiem bezpośrednio jego praw i obowiązków nawet, gdy kwestionowana jest ważność zawartej przez niego umowy. Nie chodzi przy tym o zainteresowanie w sensie

potocznym ani o automatyczne przypisywanie drugiej stronie kwestionowanej umowy tego przymiotu. Ocena, czy praca wykonywana w jednym z państw unijnych miała charakter marginalny należy do kompetencji właściwych instytucji ubezpieczeniowych, które powinny dojść do konsensu w takiej sprawie, także osiągniętego w drodze koncyliacji. Dopiero prawomocna decyzja instytucji ubezpieczeniowej określa państwo wypłaty świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz może (ale nie musi) wpływać na kwestię opłacanych składek na ubezpieczenia społeczne (tak wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 kwietnia 2005 r., sygn. I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz.28, z dnia 14 lipca 2016 r., sygn. II UK 297/15 i z dnia 25 listopada 2016 r., sygn. I UK 370/15, Legalis nr 1538067 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt III AUa 910/15, Legalis nr 1504911).

Podał nadto Sąd, że z uwagi na transgraniczny charakter ubezpieczenia społecznego J. W. mają do niej zastosowanie przepisy wspólnotowej koordynacji, tj. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L 2004, Nr 166, poz. 1) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L 2009, Nr 284, poz. 1) oraz przytoczył art. 11 ust. 3a i art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, a także art. 16 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia wykonawczego.

Zdaniem Sądu I instancji procedura informacyjna przewidziana w tych ostatnich przepisach została zachowana przez ZUS, który doręczył słowackiej instytucji ubezpieczeniowej decyzję dotyczącą tymczasowego ustalenia wobec ubezpieczonej ustawodawstwa słowackiego.

Z uwagi na jej wyraźny sprzeciw wyrażony w piśmie z dnia 5 stycznia 2017 r., organ rentowy nie mógł poprzestać na swym ustaleniu. Instytucja słowacka nie wystawiła bowiem odwołującej się formularza A1, a tylko on mógłby potwierdzać podleganie przez nią ustawodawstwu słowackiemu. Z uwagi na wyrażane od początku zbieżne stanowisko obydwu instytucji ubezpieczeniowych co do niepodlegania przez J. W. ustawodawstwu polskiemu złożenie przez słowacką instytucję ubezpieczeniową sprzeciwu po terminie pozostaje – zdaniem Sądu – bez znaczenia. Sprzeciw ten wskazujący na brak możliwości zaakceptowania tymczasowo określonego prawodawstwa słowackiego z uwagi na marginalny charakter pracy najemnej ubezpieczonej należy bowiem potraktować jako nowy dowód

w rozumieniu art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przewiduje on, że w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu uchyla lub zmienia decyzję, jeżeli po jej uprawomocnieniu się zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Stanowisko wyrażone przez słowacką instytucję ubezpieczeniową stanowi właśnie taki nowy dowód, który uzasadniał zmianę decyzji

z 21 września 2016 r. ustalającej jako właściwe ustawodawstwo słowackie.

Sąd Okręgowy w Katowicach zauważył także, iż generalna zasada określona w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, doznaje ograniczenia w przypadku, gdy w myśl art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego praca najemna będzie miała charakter marginalny, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie. Przepis ten przewiduje, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego.

Wskazał Sąd, że zgodnie z umową o pracę odwołująca się poświęcała pracy najemnej

w Słowacji 10 godzin miesięcznie osiągając z tego tytułu wynagrodzenie w wysokości

40 euro. Biorąc pod uwagę jej przeciętny dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej

w wysokości 3.413,82 zł miesięcznie w 2013 roku i 1.449,86 zł miesięcznie w 2014 roku wynagrodzenie uzyskiwane przez nią na Słowacji z tytułu pracy najemnej było niższe niż 5% przychodu z działalności gospodarczej w 2013 r. i poniżej 10% tego przychodu w 2014 r. Prowadzi to do jednoznacznego wniosku o marginalnym charakterze pracy najemnej

w porównaniu z prowadzoną działalnością gospodarczą, która z istoty rzeczy winna mieć charakter ciągły, zorganizowany i zarobkowy. Tym samym praca najemna J. W. wykonywana w Słowacji nie może być brana pod uwagę

dla celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych. Natomiast należy ją traktować jak osobę, która wykonuje pracę wyłącznie na terytorium jednego państwa członkowskiego, w którym głównie koncentruje się jej praca związana z ciągłym prowadzeniem działalności gospodarczej, tj. w Polsce. Tu też powinna podlegać ubezpieczeniom społecznym, jak przewidziano to w zaskarżonej decyzji.

Sąd I instancji podał też, że wbrew błędnym założeniom ubezpieczonej ustalając zaskarżoną decyzją ostatecznie ustawodawstwo polskie, organ rentowy był do tego zobligowany wobec kategorycznego sprzeciwu słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 5 stycznia 2017 r.

w odniesieniu do tymczasowego ustalenia przez niego podlegania przez nią ustawodawstwu słowackiemu, co było uzasadnione marginalnym charakter jej pracy w Spółce (...).

Stanowisko słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o niepodleganiu przez odwołującą się ubezpieczeniom społecznym na Słowacji jest wiążące zarówno dla organu rentowego,

jak i organu orzekającego. Niedopuszczalne było podważanie go przez nieuprawnione do tego organy innego państwa członkowskiego, w którym praca najemna nie miała być wykonywana. Do oceny pracy najemnej, jaka miała być realizowana przez J. W. na terenie Słowacji uprawniona była wyłącznie słowacka instytucja ubezpieczeniowa. Skoro stwierdziła ona, iż praca ubezpieczonej dla Spółki (...) miała charakter marginalny

i jako taka nie powinna mieć znaczenia przy ustalaniu właściwego ustawodawstwa i z tego względu nie może ona podlegać ustawodawstwu słowackiemu, to przyjęcie przeciwnych wniosków przez organy innego państwa członkowskiego było wykluczone. Wynika z tego,

iż niedopuszczalnym jest, by mimo wskazania przez słowacką instytucję ubezpieczeniową na marginalny charakter pracy najemnej ubezpieczonej świadczonej na terenie Słowacji, organ rentowy, a następnie Sąd analizował stan faktyczny i prawny wynikający z nawiązania przez nią na terenie innego państwa członkowskiego umowy o pracę. W tym zakresie Sąd I instancji odwołał się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia

6 czerwca 2013 r., sygn. II UK 333/12 (OSNP 2014/3/47) przytaczając go.

Skoro zatem słowacka instytucja ubezpieczeniowa wykluczyła podleganie przez odwołującą się ubezpieczeniom na Słowacji z tytułu realizowanego przez nią stosunku pracy ze Spółką (...) w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r., to organ rentowy był zobligowany do ustalenia dla niej ustawodawstwa polskiego.

Sąd Okręgowy w Katowicach wskazał również na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., sygn. III UK 61/15 (LEX nr 1977828), zgodnie

z którym wymóg wyczerpania przez instytucje ubezpieczeniowe dwóch państw członkowskich, w jakich ubezpieczony wykonuje pracę rodzącą obowiązek ubezpieczenia, procedury przewidzianej powołanymi regulacjami istnieje jedynie wówczas, gdy instytucje te mają wątpliwości co do tego które ustawodawstwo jest właściwe. Tylko wtedy konieczne jest wydanie w tym przedmiocie decyzji tymczasowej. W przeciwnym razie jest to bowiem bezprzedmiotowe. Jak wskazał Sąd Najwyższy w motywach cytowanego rozstrzygnięcia wobec braku takich wątpliwości organ rentowy nie ma obowiązku wydania decyzji korzystnej dla wnioskodawcy potwierdzającej podleganie ubezpieczeniu w innym państwie członkowskim. Po jednoznacznym sprzeciwie słowackiej instytucji ubezpieczeniowej wydanie przez organ rentowy innej decyzji niż zaskarżona byłoby całkowicie pozbawione podstaw prawnych. Przywołane na wstępie przepisy proceduralne wynikające z brzmienia art.16 rozporządzenia wykonawczego uprawniały go bowiem jedynie do stwierdzenia podlegania przez ubezpieczoną w spornym okresie ustawodawstwu polskiemu. Nie ma przy tym rozbieżności pomiędzy dwoma instytucjami ubezpieczeniowymi co do tego,

iż w spornym okresie odwołująca się nie podlegała ubezpieczeniu słowackiemu, lecz polskiemu.

Podobnie w wyroku z dnia 25 listopada 2016 r., sygn. I UK 370/15 Sąd Najwyższy wskazał, iż wydanie decyzji ostatecznej możliwe jest także po uzyskaniu milczącej akceptacji zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej w odniesieniu do doręczonej jej decyzji tymczasowej lub po przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w tym zakresie, do których doszło w niniejszej sprawie. A skoro tak, to wobec zbieżnego stanowiska tych instytucji złożenie przez jedną z nich sprzeciwu po terminie pozostaje bez znaczenia.

Podkreślił nadto Sąd I instancji, że zastosowanie wobec odwołującej się ustawodawstwa słowackiego w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym może potwierdzić jedynie zaświadczenie A1, którego wydania słowacka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła jej.

To jedyny dokument, którego treścią byłby związany nie tylko ZUS, ale i Sąd (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 r., sygn. I UZ 13/16 i z dnia 23 listopada 2012 r., sygn. II UK 103/12, OSNP 2013/19-20/238). Jego brak wykluczał możliwość ustalenia podlegania przez J. W. w spornym okresie ustawodawstwu słowackiemu.

Zwrócił nadto Sąd uwagę na treść przepisów prawa polskiego regulujących zbieg tytułów ubezpieczeń w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej i pozostawania w stosunku pracy odwołując się do art. 9 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Podał Sąd, że przychód ubezpieczonej z tytułu stosunku pracy nie przekraczał 40 euro miesięcznie, więc był niższy od minimalnego wynagrodzenia. Gdyby zatem cała jej aktywność zarobkowa skoncentrowana była w Polsce, to z tytułu działalności gospodarczej podlegałaby obowiązkowo ubezpieczeniom. Trudno w tej sytuacji wyobrazić sobie, by możliwe było uniknięcie tego wyłącznie dzięki zabiegowi polegającemu

na zawarciu umowy o pracę na terytorium innego państwa członkowskiego. Akceptacja przeciwnego stanowiska prowadziłaby do oczywistych nadużyć w tym zakresie.

W konsekwencji Sąd Okręgowy w Katowicach na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc oraz art. 98 § 1 i § 3 kpc w związku z art. 99 kpc przy zastosowaniu §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych orzekł jak w sentencji wyroku.

Powyższy wyrok zaskarżyła ubezpieczona zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art.16 ust.4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 przez jego niezastosowanie, co skutkowało zaniechaniem zwrócenia się do instytucji właściwej na Słowacji w celu wyjaśnienia wątpliwości w zakresie dokonania oceny stosunku jej pracy z (...) s.r.o. i ewentualnego określenia jej marginalnego charakteru, podczas gdy organ rentowy nie podjął żadnych działań zmierzających

do wypracowania wspólnego stanowiska i wyjaśnienia niejasności, co doprowadziło do błędnego uchylecia ostatecznej decyzji o ustawodawstwie z dnia 21 września 2016 r.,

b) art.14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w związku z art 13 ust 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż praca wykonywana przez nią na Słowacji miała charakter marginalny, co skutkowało uznaniem, iż nie podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i w konsekwencji oddaleniem odwołania,

c) art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, poprzez ustalenie stanu faktycznego sprzecznego z rzeczywistością, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że praca jest przez nią rzeczywiście wykonywana, a mimo to uznano, iż nie stanowi podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy najemnej,

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 233 § 1 kpc poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na podstawie wniesionego

po terminie sprzeciwu słowackiej instytucji, z pominięciem dokumentów przedstawianych przez nią, w szczególności w postaci umowy o pracę, potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia za pracę, listu registracnego, co skutkowało uznaniem,

że wykonywała pracę o charakterze pomocniczym-marginalnym na rzecz (...) s.r.o., a tym samym nie podlegała słowackiemu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu,

b) nieważność postępowania – art. 477¹¹ § 2 kpc w związku z art. 379 pkt 5 kpc polegający na niewezwaniu do udziału w sprawie jej pracodawcy – (...) s.r.o. jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem go, jako strony, możliwości obrony swoich prawa w niniejszym postępowaniu.

W oparciu o powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę decyzji i ustalenie, że w okresie od dnia 1 października 2013 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpatrzenia oraz o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu.

Po przedstawieniu stanu faktycznego i prawnego sprawy skarżąca zarzuciła, że Sąd Okręgowy w Katowicach w sposób zupełnie dowolny uznał, iż organ rentowy, mimo błędnego przeprowadzenia procedury przewidzianej w art.16 ust.4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, prawidłowo rozstrzygnął o właściwym dla wnioskodawczym ustawodawstwie. Samowolna ocena ZUS, że praca wykonywana przez nią na Słowacji nie stanowi podstawy do objęcia jej słowackim systemem ubezpieczeń na podstawie art.13 ust.3 rozporządzenia podstawowego bezsprzecznie potwierdza, iż organ miejsca zamieszkania w sposób nieprawidłowy wydał zaskarżoną decyzję, bowiem nie podjął trybu wyjaśniającego mającego na celu ustalenie przyczyn takiego stanowiska. Nie sposób dodatkowo pominąć, że ZUS już w poprzednim postępowaniu nie dopełnił ciężących na nim obowiązków i wydał błędne rozstrzygnięcie. Tym samym kolejna próba oceny jej sytuacji powinna zostać wnikliwie przeprowadzona. Wobec czego powoływanie się przez Sąd I instancji wyłącznie na niczym nieuzasadnione stanowisko słowackiej instytucji jest nieprawidłowe. Przekonanie słowackiej instytucji o marginalnym charakterze pracy wykonywanej na Słowacji z uwagi na niewielkie znaczenie czasowe oraz ekonomiczne bez uzyskania wytycznych, czy bez przeprowadzenia stosownych wyliczeń jest bezzasadne. Podkreśliła, że wyłącznie słowackie organy właściwe do dokonania oceny słowackiego stosunku pracy w zakresie aspektu czasowego oraz ekonomicznego powinny wypowiedzieć się w tej materii i dokonać stosownych rozliczeń.

Ubezpieczona podniosła nadto, że organ rentowy nie podjął żadnych czynności związanych z dążeniem do ustalenia wspólnego stanowiska w zakresie pracy najemnej, nie zwrócił się do słowackiej instytucji z zapytaniem o ocenę przedłożonych przez nią dokumentów oraz oceny ewentualnego marginalnego charakteru pracy na Słowacji.

Zarzuciła również, że wniesiony po terminie sprzeciw przez słowacką instytucję nie powinien zostać wzięty pod uwagę i stanowić podstawy wznowienia postępowania zakończonych ostateczną decyzją. Taka sytuacja doprowadza do braku pewności zarówno w rozstrzygnięciach sądowych oraz administracyjnych, które w dowolnym momencie mogą zostać zakwestionowane.

Skarżąca podała, że ZUS powinien wydać decyzję przy zastosowaniu prawidłowego trybu wynikającego z art.16 rozporządzenia wykonawczego z uwzględnieniem ewentualnych wyników postępowania prowadzonego przez słowacką instytucję ubezpieczeniową. Jednak organ rentowy zamiast wyjaśnić istotne w sprawie okoliczności zaniechał wykonania jakichkolwiek działań, aby decyzja ostateczna wydana została w sposób prawidłowy. Nie zachował trybu z art.16 ust.4 rozporządzenia wykonawczego, bowiem dysponując niepełnymi danymi, nie czekając na dalsze informacje, zakończył postępowanie wydając wadliwą decyzję. Wskazała, że przepisy rozporządzenia wykonawczego w rozdziale II art. 2,3 i 4 obligują instytucje ubezpieczeniowe państw członkowskich do ścisłego współdziałania przy stosowaniu jego postanowień, także w sytuacji ustalania właściwego ustawodawstwa.

Ubezpieczona zarzuciła nadto, że Sąd Okręgowy w Katowicach błędnie przyjął, mimo zgromadzonych w sprawie dowodów, że świadczyła pracę marginalną na terenie Słowacji. Jednocześnie całkowicie pominięte zostało, iż organy słowackie nie wydały decyzji

o nieobjęciu jej obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, zdrowotnym i na wypadek bezrobocia na Słowacji, dlatego też nie ma żadnych podstaw, aby uznać, iż nie została zgłoszona do słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych.

Podawa także, iż Sąd I instancji dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 kpc prezentując rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, wiedzy, bądź z doświadczeniem życiowym.

Sąd oparł się wyłącznie na postępowaniu przeprowadzonym przez stronę polską bez udziału strony słowackiej oraz pominał pozostały materiał dowodowy w postaci dokumentów przedstawionych przez nią potwierdzających faktyczne wykonywanie pracy na Słowacji, jak również zgłoszenie do słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych.

Ocena Sądu nie została przeprowadzona na podstawie wszechstronnego rozważenia całego zebranego w sprawie. Sąd I instancji oparł się jedynie na informacjach fragmentarycznych, niepełnych, a nawet sprzecznych, które zostały przedłożone przez organ rentowy, a które zostały wywiedzione wyłącznie na podstawie dwóch sprzecznych ze sobą stanowisk słowackiej instytucji, co potwierdza naruszenie przez Sąd art. 233 § 1 kpc.

Skarżąca wskazała także, żeżaskarżona decyzja organu rentowego mimo, iż skierowana jest bezpośrednio do niej, to wpływa swoją treścią na prawa i obowiązki słowackiego pracodawcy jako strony umowy o pracę łączącej go z nią i płatnika składek na ubezpieczenia społeczne

i zdrowotne. (...) w Č. jest zatem zainteresowanym w rozumieniu powołanego przepisu art. 477¹¹ kpc. Natomiast w postępowaniu przed Sądem I instancji w charakterze stron występowała jedynie ona i organ rentowy.

Powoduje to nieważność postępowania z uwagi na niemożność obrony swych praw przez Spółkę.

W tym zakresie odwołała się do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna.

Spór w rozstrzyganej sprawie sprowadzał się do oceny, jakie ustawodawstwo jest właściwe w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. z tytułu prowadzonej przez J. W. działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na terenie Republiki Słowackiej w ramach umowy o pracę zawartej przez nią z (...). w Č..

Na wstępie stwierdzić należy – w związku z podniesionym w apelacji zarzutem nieważności postępowania – że (...) w Č. nie ma statusu zainteresowanego w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 kpc (jak trafnie przyjął Sąd I instancji).

Jak wskazano powyżej istota sporu dotyczyła bowiem jedynie ustalenia właściwego ustawodawstwa dotyczącego skarżącej. Nie można zatem przyjąć, aby od rozstrzygnięcia sprawy w tym zakresie zależały bezpośrednio prawa lub obowiązki (...)

(por. w tym zakresie wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., sygn. II UK 297/15, Legalis Nr 1515100 i z dnia 25 listopada 2016 r., sygn. I UK 370/15, Legalis Nr 1538067).

Sąd Okręgowy w Katowicach prawidłowo także ustalił okoliczności faktyczne oraz trafnie zastosował i zinterpretował właściwe przepisy mające zastosowanie w rozstrzyganej sprawie.

Ponieważ okoliczności faktyczne były bezsporne (i zostały szczegółowo przedstawione przez Sąd I instancji), a Sąd Apelacyjny w pełni je podziela, za zbędne uznano ich ponowne przytaczanie w tym miejscu.

Z ustaleń tych wynika, że skarżąca weszła w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym poprzez jednoczesne wykonywanie działalności gospodarczej i pracy najemnej na terenie Słowacji.

Przypomnieć trzeba, że z dniem 1 maja 2010 r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L 2004 r., Nr 166, poz.1 – zwane dalej rozporządzeniem podstawowym).

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art.11 ust.1 tego rozporządzenia osoby, do których ma ono zastosowanie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określone jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu. W myśl art. 13 ust.3 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Natomiast stosownie do treści art.16 ust.1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L 2009 r., Nr 284, poz.1 – zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Na podstawie art.16 ust.2 wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art.13 rozporządzenia podstawowego i art.14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Jak stanowi art.16 ust.3, tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust.2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust.2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust.4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

W rozstrzyganej sprawie tryb przewidziany w art.16 ust.2 rozporządzenia wykonawczego został zachowany, gdyż słowacka instytucja ubezpieczeniowa po otrzymaniu decyzji z dnia 21 września 2016 r. stwierdzającej, że w okresie od 1 października 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. wobec J. W. tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na terenie Republiki Słowackiej, ma zastosowanie ustawodawstwo słowackie (tymczasowo) – zakwestionowała to ustalenie. Pismem z dnia 5 stycznia 2017 r. (data wpływu do ZUS 16 stycznia 2017 r.) poinformowała organ rentowy, że nie może zaakceptować tak ustalonego ustawodawstwa z uwagi na marginalny charakter pracy świadczonej przez skarżącą.

W kwestii wniesienia sprzeciwu przez słowacką instytucję ubezpieczeniową w pełni podzielić należy stanowisko Sądu I instancji.

Wskazać jedynie dodatkowo należy, że w razie przyjęcia, iż zakwestionowała ona ustalenie tymczasowego ustawodawstwa po upływie dwumiesięcznego terminu, określonego w art. 16 ust.2 rozporządzenia wykonawczego, nie można – wbrew zarzutom podniesionym w apelacji – uznać, że w tej sytuacji tymczasowo określone ustawodawstwo słowackie stało się ostateczne.

Ostateczność ustalenia ustawodawstwa dotyczy bowiem wyłącznie ostateczności decyzji pomiędzy instytucjami ubezpieczeniowymi państw członkowskich i pod warunkiem, że korzystają one z tak ustalonej prawomocności formalnej. Instytucje ubezpieczeniowe w przypadku przyjęcia zastrzeżeń zgłoszonych po upływie dwumiesięcznego terminu, o ile uznają zastrzeżenia za uzasadnione, nie mają obowiązku korzystania z prawomocności decyzji i mogą rozstrzygać o podleganiu ubezpieczeniu odmiennie niż uczyniono to w decyzji tymczasowej.

Na przykładzie rozpoznawanej sprawy bardzo dokładnie widać, że inne rozumienie prawomocności decyzji mogłoby całkowicie wypaczyć sens wskazanego przepisu i doprowadzić do sytuacji objęcia ubezpieczeniem osoby, która nigdy nie nabyła prawa do objęcia ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim, a na skutek upływu terminu do złożenia zastrzeżeń (z uwagi na prowadzenie postępowania wyjaśniającego, tak jak w niniejszej sprawie), zostałyby takim ubezpieczeniem bezprawnie objęta.

Zaznaczyć przy tym należy, że decyzja tymczasowa nie staje się ostateczna dla osoby ubezpieczonej, która ma prawo do złożenia odwołania od decyzji, co gwarantuje jej art. 45 Konstytucji RP stanowiący o prawie do sądu, jak i art.6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności gwarantujący prawo do sądu na poziomie europejskim (por. Ustalenie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009, Krzysztof Ślebza PiZS 7/2014, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa 1934/14).

Za bezzasadne uznać także należy pozostałe zarzuty podniesione w apelacji.

Dokumenty, na które powołuje się skarżąca nie stanowią dowodu, iż w zakresie ubezpieczeń społecznych ma zastosowanie wobec niej ustawodawstwo słowackie.

Takim dokumentem byłoby zaświadczenie A1 wystawione przez właściwą instytucję słowacką jednoznacznie rozstrzygające kwestię podlegania ubezpieczonej ustawodawstwu tego państwa. Bezsprzecznie jednak takie zaświadczenie nie zostało nigdy wystawione.

Wskazać także należy – odnośnie stanowiska instytucji słowackiej – że brak jest podstaw do jego kwestionowania.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że o tym, czy dana aktywność zawodowa (stosunek pracy) powoduje obowiązek ubezpieczenia na terytorium danego państwa, władczo rozstrzygnąć może tylko organ tego państwa (v. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., sygn. II UK 587/13, LEX nr 1545145 i z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. II UK 333/12, OSNP 2014/3/47). Jest on zatem uprawniony w oparciu o przepisy tego kraju do materialnoprawnej oceny stosunku, w szczególności do oceny, czy rodzi on skutki w sferze ubezpieczeń.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego brak więc było podstaw do kwestionowania ustaleń słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która nie wystawiła formularza A1 w stosunku do ubezpieczonej. Sąd krajowy, podobnie jak krajowy organ rentowy nie może badać zasadności odmowy uznania za ważną umowy o pracę w innym kraju członkowskim.

Ustalenie w tym zakresie należy wyłącznie do kompetencji właściwych instytucji miejsca wykonywania pracy, co wynika z pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004, który stanowi: „Uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w Państwie Członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, że właściwym dla nich stanie się inne Państwo Członkowskie ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo”.

Zauważyć nadto należy, że ewentualne uwzględnienie apelacji mogłoby polegać jedynie na zmianie decyzji poprzez wykluczenie ustawodawstwa polskiego, a wówczas doszłoby

do naruszenia naczelnej zasady rozporządzenia podstawowego (art. 11 ust. 1), bowiem skarżąca nie podlegałaby w spornym okresie żadnemu ustawodawstwu, co nie jest dopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze, skoro apelacja okazała się bezzasadna, Sąd II instancji na mocy art. 385 kpc oddalił ją.

/-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Bzibziak /-/ SSA W.Nowakowski

Sędzia Przewodniczący Sędzia